

Rosh Hashanah: Rejoice or Tremble?**(1) תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לב עמוד ב**

אמר רבי אבהו: אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים? - אמר להם: אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו - וישראל אומרים שירה?

(2) פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ראש השנה פרק ד

... שאין קורין הלל לא בראש השנה ולא ביום הכפורים, לפי שהם ימי תפלה והכנעה לפני ה' ויראה ממנו וניסה אליו ותשובה ותחנה ובקשת מחילה, ואין ראוי במצבים כאלה לשמוח ולשיש.

(3) נחמיה פרק ח פסוק ט-י

ט) ויאמר נחמיה הוא התרשטא ועזרא הפהו הספר והלוים המבינים את העם לכל העם היום קדש הוא ליקנך אלקיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם כששמעם את דברי התורה: י) ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדש היום לאדנינו ואל תעצבו כי קדושת קנך היא מעוזכם:

(4) תלמוד ירושלמי מסכת ראש השנה פרק א הלכה ג

רבי חמא בי רבי חנינה ורבי הושעיה חד אמר אי זו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן אלא לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחים זקנם ואוכלין ושותין ושמחים יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים.

(5) רא"ש למסכת ראש השנה פרק ד

... אבל בתשובת מר שר שלום כתוב בר"ה היו אומרים בשתי ישיבות בין בתפלה בין בקידושא מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום הזכרון הזה שהרי כתוב אלה מועדי ה' בריש ענינא ובסוף ענינא וידבר משה את מועדי ה' וקאי אכל ענינא פסח ועצרת וראש השנה ויום הכפורים וסוכות ושמני עצרת וכולהו איתקוש להדדי לקרותם מועדי ה' מקראי קדש וכתב זכרון תרועה מקרא קדש. ושנינו במשנה (לעיל יח א) על ששה חדשים שלוחים יוצאים כו' באלול מפני תקנת המועדות מקיש ר"ה לסוכות ומנין שנקרא חג שנאמר בכסה ליום חגינו. ומנין שנקרא שמחה שנאמר וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ואמר מר (סוכה נה א) חדשיכם כיצד זה ר"ה. וגם בספר עזרא מצינו שהיו בוכים בשובם מן הגולה ואמר להם עזרא כי קדוש היום לאדוננו ואמר אכלו מעדנים ושתו ממתקים כדי שתהא השנה שמינה ומתוקה עליכם ושלחו מנות לאין נכון לו ודרשו רבותינו ז"ל (ביצה טו ב) למי שלא הניח עירובי תבשילין. ופשטו של מקרא למי שהיה בדעתו להתענות מאתמול ולא הכין לו מאכל. מכאן שאין מתעניין בראש השנה והכי איתא בריש פרק שלישי דתעניות בירושלמי (הלכה ג) ר"ע אומר מתריעין ולא מתעניין שכן מתריעין בראש השנה ולא מתעניין. ובפרק שני דמס' ערכין (דף י ב) אמרינן דראש השנה ויום הכפורים איקרו מועד ובסוטה (דף מא א) גבי פרשת המלך קאמר אי כתב רחמנא במועד הוה אמינא ר"ה דאקרי מועד. וגם רבינו שמואל בר רבי חפני כתב שמנהג בשתי ישיבות שאם חל ראש השנה בשבת אומרים מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום הזכרון הזה זכרון תרועה מקרא קודש. ואם חל להיות בחול אומרים יום תרועה מקרא קודש. וכן כתב רב פלטוי גאון ותתן לנו באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון. ורב האי כתב אין מנהג לומר חגים וזמנים לששון וכן המנהג פשוט בזמן הזה בכל המקומות. ובאשכנז ובצרפת נוהגין שלא לומר והשיאנו בר"ה ויה"כ ובשאר מקומות אומרים אותו...

... ולהתענות בשני ימים טובים של ר"ה ובשבת שבין ר"ה ליום הכפורים הכי אמר מר רב נטרונאי גאון ביו"ט ראשון של ראש השנה אי אפשר לישב בו בתענית משום דמדאורייתא הוא אבל ביו"ט שני ובשבת לית בהו קושיא משום דעשרה יומי אינון משונין מכל ימות השנה. לפיכך נוהגין רבותינו לישב בהן בתעניות בין בחול בין בשבת. ע"כ. ודבריו תמוהין שאסר

להתענות ביו"ט ראשון של ר"ה והתיר להתענות בשבת. ונראה דברי רב האי שכתב ולהתענות בשני ימים טובים של ר"ה אנו רואין שיפה הוא שלא להתענות שכך אמרו פרנסי ישראל הראשונים לישראל בר"ה אכלו מעדנים ושתו ממתקים כי קדוש היום. וכן בשבת שובה אין אנו רואין שיתענה אדם שהרי תשעה באב שהוא תענית חמור לא רצו לקבוע אותו בשבת אלא דחו אותו ואפי' להשלים בתענית שהתחיל בערב שבת נסתפקו בכמה דורות עד שנחתכה הלכה (עירובין מא א) מתענה ומשלים ואם להשלים בשבת כך היאך נאמר שבתענית נדבה שפיר דמי הילכך לא תעשו כן ע"כ. וכן דעת (הרי"ז) +הרי"ך+ גיאת ז"ל וכתב דעשרת ימי תשובה מיקרי יום צום לא מיקרי. וכן כתבתי למעלה בשם מר שר שלום גאון. ועוד הביא ראב"ה ראייה מהירושלמי בפ"ק דר"ה (הלכה ג) אמר רבי סימון כתיב כי מי גוי גדול רבי חנניא ורבי יהושע חד אמר איזו אומה כאומה זאת שיודעת אופיה של אלהיה בנוהג שבעולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתכסה שחורים ומגדל זקנו ואינו חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחים זקנם וחותרים צפרניהם ואוכלין ושותין ושמים בראש השנה לפי שיודעין שהקדוש ברוך הוא עושה להם נסים ומטה את דינם לכף זכות וקורע להם גזר דינם. והכי איתא נמי בויקרא רבה. ובתשובת רב נחשון גאון אומר נמי להתענות בר"ה. ירושלמי בפ"ק דשבת (הלכה א) ר' חייא רבה מפקיד לרב אי את יכול למיכל כולה שתא בטהרה אכול ואי לא אכול שבעה ימים בשתא וכתב ראב"ה העזרי ז"ל קבלתי שאלו שבעה ימים הן שבין ראש השנה ליום הכפורים על כן נהגו באשכנז אף אותן שאין נוהרין מפת של נכרים כל השנה בעשרת ימי התשובה נוהרין.

(6) טור אורח חיים סימן תקצו

ואוכלין ושותין ושמים וכו'. ורב נטרונאי ז"ל כתב ביום א' של ר"ה א"א לישב בו בתענית משום דמדאורייתא הוא אבל ביו"ט שני ושבת לית בהוה קושיא משום ד'י' ימים אינון משונין מכל ימות השנה לפיכך נהגו רבותינו לישב בהן בתענית בין בחול בין בשבת וכתב א"א ז"ל דבריו תמוהין שאוסר להתענות ביו"ט ראשון של ר"ה והתיר להתענות בשבת ונראין דברי רבינו האיי שכתב להתענות ביו"ט שני של ר"ה אנו רואין שיפה הוא שלא להתענות שכך אמרו פרנסי ישראל הראשונים לישראל לכו אכלו מעדנים ושתו ממתקים וכן בשבת שובה אין אנו רואין שיתענה האדם שהרי תשעה באב שהוא תענית חמור לא רצו לקבוע בשבת וכ"כ הרי"ך גיאת שאין להתענות ד'י' ימי תשובה איקרו ימי צום לא איקרו וכן יראה מהמדרש שהבאתי למעלה כי מי גוי גדול וכו' ואיתא הכי בירושלמי בר"ה מתריעין ולא מתענין.

(7) שולחן ערוך אורח חיים סימן תקצז

סעיף א

אוכלים ושותים ושמים, ואין מתענין בר"ה ולא בשבת שובה; אמנם לא יאכלו כל שבעה, למען לא יקלו ראשם ותהיה יראת ה' על פניהם.

(8) משנה ברורה שם

אוכלים ושותים ושמים - ר"ל אף שהוא יום הדין מ"מ מצוה של ושמחת בחגך שייך גם בו שגם הוא בכלל חג כדכתיב תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו ונאמר בנחמיה ח' אכלו משמנים ושתו ממתקים וגו' כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ד' היא מעוזכם.

(9) ט"ז אורח חיים סימן תקפא

...ועכ"פ לא ילבש בר"ה בגדי רקמ' ומשי כבשאר י"ט שיש לו מלבושים יותר נאים דמ"מ יהי' מורא הדין עליו אלא ילבוש בגדים לבנים נאים וכ"מ בשם רש"ל.

(10) שולחן ערוך יורה דעה סימן שצט סעיף ו

ראש השנה ויום הכפורים חשובים כרגלים לבטל האבלות.

(11) חכמת שלמה לשולחן ערוך אורח חיים סימן תקפג סעיף א

...אין הכונה דרך תפילה דאין מקום לתפילה בשעת אכילה רק זה הוי לבטחון ואמונה כי מראה שהוא מאמין ובוטח שכן יהיה. ובפרט לפמ"ש בדרושים לפרשת תבא שנת תרי"ב דבר"ה יהיה אדם משמח ואומר כל מה שעשה הוא יתברך הוי לטובה ובוזה נהפך לטובה.